

Educació i equitat en les polítiques culturals

Publicat per [Interacció](#) [1] el 19/11/2019 - 15:15 | Última modificació: 19/11/2019 - 15:17

amb [Nicolás Barbieri](#) [2]

Des de les polítiques culturals cal tenir en compte **necessitats que s'han identificat els darrers anys** i que demanen estratègies i llenguatges propis. El dret a participar en la vida cultural de la ciutat està condicionat per creixents **desigualtats socials marcades per factors com el gènere, el territori o la classe social**, entre d'altres. Aquest repte, conduït per Nicolás Barbieri, ha intentat donar resposta a **com la relació entre cultura i educació pot solucionar aquesta problemàtica**.

A mode d'introducció, el moderador ha explicat el repte al què es va haver d'enfrontar la directora d'una biblioteca pública d'una ciutat de la demarcació de Barcelona. En el municipi en qüestió hi havia una gran preocupació perquè des de l'ajuntament es van adonar hi havia ciutadans que utilitzaven l'equipament d'una forma diferent a la que se li pressuposava: **algunes famílies hi deixaven els fills sense tutelar** per, mentrestant, poder dur a terme altres tasques quotidianes. El context va començar a generar un seguit de **tensions entre els usuaris que esperaven poder exercir l'ús tradicional que s'esperaria d'un espai com aquell i els infants i joves que ara el veien com un punt de trobada on relacionar-se**, més enllà de l'escola. Per altra banda, els treballadors de l'equipament també patien el fenomen, ja que no estaven formats per gestionar aquest tipus de conflicte.

La primera reflexió de l'Ajuntament al respecte va ser que la **responsabilitat no corresponia al propi equipament**, sinó que era dels pares i mares que deixaven allà els fills sense entendre del tot la finalitat d'aquest. Davant la disjuntiva que presentava la situació, des de la biblioteca es van plantejar **diversos escenaris**: limitar les noves pràctiques mitjançant la redacció d'una normativa d'usos; demanar un augment de pressupost a l'ajuntament per tal d'adequar l'espai a aquestes pràctiques; que els pares dels adolescents que trencaven amb l'objectiu inicial co-financesin un nou programa d'usos, o que aquests s'impliquessin com a voluntaris per encarregar-se'n personalment.

La directora de l'equipament, sabent que no se li concediria un augment de pressupost, va optar per proposar el **voluntariat dels progenitors**, tot i que això també podia generar problemes perquè, com es comentava anteriorment, ni ella ni el personal estaven formats per desenvolupar un projecte de tal envergadura. La tria final va anar acompanyada de la següent **conclusió**: si es tenia en compte que **la demanda d'aquestes mares, pares i nens era tan real i legítima com la dels usuaris que esperaven poder fer un ús habitual del centre**, i que era imprescindible entendre i satisfer les demandes d'ambdós col·lectius, **el fenomen sens dubte implicava i era responsabilitat de la biblioteca**. En definitiva, **fer compatible totes aquestes necessitats**, adaptant-se a les noves realitats i demandes socials del municipi, **també formava part de la missió intrínseca de l'equipament**, ja que en qualitat d'espai de trobada, de cooperació, compartit i equitatiu no en podia ser aliè.

Aquest exemple introductor ha servit a Barbieri per posar de manifest que **les biblioteques són i han de ser espais d'equitat**, per bé que les dades mostren que potser **no ho són tant com ens pensem: la major part dels seus usuaris compten amb estudis secundaris o universitaris**, mentre que els usuaris amb estudis obligatoris

són una minoria. Així mateix, aquesta **desigualtat també queda reflectida en el nivell de renda**, ja que la major part d'usuaris tenen un nivell socioeconòmic mitjà o elevat. Extrapolant les barreres que existeixen en l'accés a les biblioteques a la resta d'equipaments culturals, es pot arribar a la conclusió que **les oportunitats educatives i socials determinen l'accés a aquests espais**, de manera que la població amb un poder adquisitiu menor i un nivell acadèmic baix perd l'oportunitat no només de gaudir d'un seguit d'espais de coneixement, sinó també de gaudir de punts trobada, d'intercanvi i d'interacció amb la resta de la ciutadania.

Les polítiques que cerquen l'equitat cultural haurien d'estar destinades, precisament, a facilitar l'accés per a tothom a aquests espais. Tanmateix, la desigualtat i l'equitat, conceptes que han estat presents al centre de les agendes públiques dels municipis en àmbits com salut o l'habitatge, no ho han sigut en la mateixa mesura en el cas de la cultura.

"Què significa realment, però, el concepte d'equitat?" ha preguntat el docent. **L'equitat no és homogeneïtat**, no s'ha de fer la mateixa cultura per a tothom, ja que no tots els grups socials necessiten el mateix per a consolidar i exercir els seus drets culturals. Per contra, una mala perspectiva sobre aquest principi podria conduir a pensar que cadascú ha de fer i exercir la seva pròpia cultura, i això pot comportar una situació de segregació entre els components o membres que desenvolupen la seva pròpia cultura i la resta de col·lectius. Per altra banda, cal entendre que les demandes no sempre concorden amb les necessitats culturals reals.

"L'equitat no és el mateix que homogeneïtat. Consisteix en treballar per a fer intervencions diferents, adaptades a la ciutadania, a partir de les seves necessitats específiques."

Un cop aclarit què significa equitat, és important visualitzar com aplicar-la respecte els factors –ja esmentats

anteriorment- que generen desigualtats com, per exemple, la classe social, el territori i zona de residència, el gènere...

En aquest sentit, Barbieri ha apuntat que, des de la seva perspectiva, **l'eina clau per a encarar el repte de l'equitat** -i així corregir les desigualtats generades per aquest conjunt de factors- **hauria de ser la transversalitat entre educació i cultura**. Tot i això cal treballar profundament la qüestió, ja que sovint la seva combinació és entesa com el simple fet de portar l'art a l'escola o el de portar els alumnes als equipaments culturals, i el que caldria és entendre'ls com **un binomi que s'hauria de situar al centre de les polítiques culturals**. **Per a tal fi és necessari codissenyar estratègies, generar vincles i comunitat entre els dos sectors**, i trencar poc a poc les inèrcies institucionals i les jerarquies preestablertes, perquè administrativament són mons molt separats i reglamentats amb pocs punts de trobada.

En aquest punt del repte el ponent ha interpel·lat als assistents, tot preguntant si algun dels regidors o tècnics s'ha vist obligat a treballar la qüestió de les necessitats culturals específiques a nivell municipal. D'entrada, i recuperant la qüestió relativa a les biblioteques i el seu ús, els assistents han destacat que sovint no són vistes com a necessàries per a sectors poblacionals que tenen nivells acadèmics baixos, ja que les conceben com a espais on estudiar o llegir i això no els suscita cap tipus d'interès. Caldria, doncs, **repensar com atraure segments poblacionals amb necessitats diferents a un espai que aparentment no satisfà les seves demandes**.

Continuant amb aquesta primera idea, s'ha posat de manifest que força treballadors culturals de l'àmbit públic comparteixen la mateixa visió pel que fa a l'estat de les polítiques culturals: **en general s'ha afavorit l'accés als equipaments cultural mitjançant la seva democratització, per bé que no s'ha fomentat la necessitat o la iniciativa d'accedir-hi** -tal i com postulava Xavier Fina en el passat debat "[Com caldria desenvolupar les polítiques culturals. La governança en les polítiques públiques](#) [3]": **"la democratització cultural ha fracassat"** i ha quedat palès que les eines que s'han utilitzat fins a la data resulten obsoletes. **En definitiva: la gran assignatura pendent del sector cultural és dirigir-se al "no-públic"**, ja que de moment no es troben les metodologies adequades ni es gaudeix dels recursos necessaris per aprendre a fer-ho.

Seguidament s'ha suggerit que **els usos dels equipaments i dels espais públics sempre s'haurien de concebre segons les necessitats o demandes de la població**, no pot ser que el seu disseny condicioni prèviament l'ús que se'n farà. En aquest sentit, la falta de previsió a l'hora de dissenyar-los pot limitar l'ús que en faci la ciutadania i això pot generar desigualtats o limitar-ne l'accés/equitat.

Segons les dades, **la major part dels usuaris d'equipaments culturals són dones**. És per això que entre els assistents també s'ha assenyalat que caldria prendre consciència, però, que no poden quedar-se únicament en el rol d'usuari -precisament, essent el percentatge majoritari en aquests equipaments, **caldrà generar lideratges i canviar els rols** per tal d'afavorir un canvi en aquesta participació cultural.

Per últim, s'ha apuntat que **l'equitat necessita de la complicitat de la gent i dels diversos agents cívics existents**. Sense esperit de solidaritat és impossible assolir les fites plantejades, de manera que cal recuperar espais cooperatius tradicionals -com per exemple el de l'educació en el lleure- com a elements de generació d'inquietuds culturals i/o socials, ja que poden esdevenir el primer pas per a generar prescriptors.

En conclusió, en aquest repte ha quedat palès que mentre les polítiques públiques en matèria de salut, habitatge o educació han anat incorporant l'equitat com a objectiu i criteri en la seva agenda, **l'equitat en la cultura**, entesa com la igualtat d'oportunitat de tota la ciutadania per a exercir els seus drets culturals, **no sol ser una qüestió que aparegui explícitament en les polítiques culturals dels ajuntaments**. Per tal de revertir aquesta situació, **és necessari codissenyar estratègies entre el món cultural i l'educatiu i situar el binomi al centre de les polítiques culturals**.

[Inicieu sessió](#) [4]o [registreu-vos](#) [5]per a enviar comentari

Etiquetes: educació

Etiquetes: igualtat

- [6]

URL d'origen: <https://interaccio.diba.cat/CIDOC/blogs/2019/educacio-equitat-politiques-culturals>

Enllaços:

- [1] <https://interaccio.diba.cat/members/interaccio>
- [2] <https://interaccio.diba.cat/members/barbierin>
- [3] <https://interaccio.diba.cat/CIDOC/blogs/2019/com-desenvolupar-politiques-culturals>
- [4] <https://interaccio.diba.cat/>
- [5] <https://interaccio.diba.cat/form/alta-comunitat>
- [6] <https://interaccio.diba.cat/node/8185>